UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Itä-Suomen yliopisto

JOENSUU
Yliopistokatu 2
PL 111, 80101 Joensuu

KUOPIO
Yliopistonranta 1
PL 1627, 70211 Kuopio

uef.fi

Asia: Lausuntopyyntö HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntoni perustuu yhteiseen käsitykseen, joka esitettiin jo aiemmin yliopistojen ja lääketieteellisten/terveystieteiden tiedekuntien näkökulmana *hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi* syyskuussa 2020.

Sote-järjestämislaissa tulisi koko maan osalta yhdenmukaisesti olla yliopistosairaalan ylläpitämisen edellyttämä erillissääntely tästä vastaavissa hyvinvointialueilla. Nyt asiat ovat selvemmin kuvattu HUS järjestämissopimuksessa, mutta jäävät muiden yliopistosairaala maakuntien osalta epäselviksi.

TÄRKEIMMÄT ASIAT, JOTKA EIVÄT NYT TULE SELVÄSTI ESILLE

- *Laissa hyvinvointialueista* pitäisi lääketieteellistä koulutusta antavien yliopistojen maakunnissa määrittää yksiselitteisesti yliopiston rooli hyvinvointialueen hallinnossa. Nyt laissa sanotaan 95§: ”Hyvinvointialue, joka ylläpitää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 §:ssä tarkoitettua yliopistollista sairaalaa, voi hallintosäännössä määrätä, että hyvinvointialueen alueella toimiva lääketieteellistä koulutusta antava yliopisto nimeää enintään kaksi edustajaa ja heille henkilökohtaiset varaedustajat hyvinvointialueen toimielimeen”. Tämän kohdan pitäisi olla velvoittava nimeämään yliopiston edustajat näillä hyvinvointialueilla.
- *Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä* pitää tarkentaa, että yliopiston tulee osallistua kaikkien yliopistosairaaloiden hallintoon samalla lailla kuin nyt kuvattu laissa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla 13§: ”Perussopimuksessa on lisäksi sovittava Helsingin yliopiston (vastaavasti Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopiston omalla alueellaan) osallistumisesta 7 §:ssä tarkoitetun yliopistollisen sairaalan hallintoon.”
- *Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä* ei siten myöskään riitä 37 § yhteistyösopimukseen liittyvä sanamuoto ”Yhteistyösopimusta valmisteltaessa hyvinvointialueiden on kuultava sosiaali- ja terveysalan koulutusta antavia korkeakouluja sovittaessa 36 §:n 3 momentin 7 kohdan perusteella koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnasta.” vaan sen pitäisi Uudenmaan lain mukainen varmistaen yliopiston roolin yliopistosairaalan hallinnossa.
- *Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä* yliopiston ja yliopistosairaalan tehtävän yhteistyösopimuksessa sovittavat asiat pitää tarkemminmääritellä laissa, ml. yhteistyön käytännöistä liittyen mm sivuvirkoihin, koulutukseen, tutkimustyöhön (tarkemmin alla). Tämä voidaan toteuttaa edelleen tarkentaen HUS-järjestämissopimuksen 9 § kohdasta ”6) lääketieteellisen ja hammaslääketieteellisen opetuksen ja tut-

UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Itä-Suomen yliopisto

JOENSUU
Yliopistokatu 2
PL 111, 80101 Joensuu

KUOPIO
Yliopistonranta 1
PL 1627, 70211 Kuopio

uef.fi

kimuksen järjestämiseksi tarvittavasta yhteistyöstä sekä perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon tutkimus- ja koulutustoiminnan alueellisesta koordinoinnista."

YLEISTÄ

Nykyisessä lainsäädännössä on määritelty yliopistosairaaloiden ja yliopistojen asema osana erikoissairaanhoidon ja terveydenhuollon koulutuksen ja tutkimuksen kenttää hyvinkin tarkasti. Yliopistot huolehtivat yhdessä yliopistosairaaloiden kanssa lääketieteen ja terveydenhuollon alojen perus- ja jatkokoulutuksesta sekä lääketieteen korkeimmasta tutkimuksesta. Toiminta ja rakenteet ovat muodostuneet läheisiksi ja yliopistot toimivat merkittävässä roolissa yliopistosairaaloiden edustuksellisissa elimissä mukaan luettuna yliopistosairaaloiden hallitus. Yliopiston professorit toimivat samoin merkittävissä tehtävissä omilla erikoisaloillaan sivuvirkajärjestelyjen kautta. Kliinisten alojen professorien yliopistosairaalan sivuviroista on säädetty nykyisessä laissa. Sivuvirkajärjestely koskee myös muiden sairaalassa toimivien alojen erityistehtäviä (mm. sairaalafyysikot, hoitoalan tehtävät) sekä alemman portaan opetustehtäviä. Nykyinen järjestely on koettu pitkälti hyvin toimivaksi ja myös kansainvälisesti katsottuna on laajasti huolehdittu siitä, että yliopistosairaaloiden yhteydessä on koulutuksen ja tutkimuksen asema on varmistettu monella eri tavalla, lainsäädännön keinoin. Toki nykyisessä järjestelmässä on myös ongelmia – esimerkiksi hankintalain kannalta yliopistosairaaloiden ja yliopistojen yhteinen toiminta ei ole ongelmaton. Uusi lainsäädäntö antaisi mahdollisuuden korjata tilannetta.

Erityisasema

Lausuttavana olevassa lakiesityksessä yliopistojen ja yliopistosairaaloiden erityisasema jää pitkälti sopimuspohjaiseksi. Kun yliopistosairaaloiden rooli jää viiteen eri maakuntaan erikseen sovittavaksi, on mielestämme selvää, että koulutuksen, tutkimuksen sekä myös yliopistollisten sairaaloiden erikoissairaanhoidon tilanne voi eriarvoistua. Jos yliopistosairaaloiden asemaa ei laissa erikseen tarkasti määritellä ja tehtävänmukaista rahoitusta turvata, jää maakuntien päätöksenteossa koulutuksen ja tutkimuksen merkitys helposti taka-alalle – tämä heikentää Suomen edellytyksiä korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen terveydenhuollon alalla, ja tulee johtamaan myös sitä kautta hoidon tason laskuun. Tämän takia yliopistosairaalan ja yliopiston erityissuhteesta on edelleen säädettävä laissa ja on edellytettävä tehtävä yliopiston ja yliopiston sairaalan välinen sopimus yhteisistä käytännöistä (liittyen mm. sivuvirkoihin, VTR rahoitukseen ja hankintoihin, tarkemmin ks yhteenveto)

SIVUVIRAT/DOSENTTIVAATIMUS

Yliopiston kliinisten alojen sivuviroista on nykyisin säädetty laissa. Yliopistosairaalan sivuvirkojen haltijoita ovat kaikkien kliinisten oppiaineiden professorit ja kliiniset opettajat. Pidämme tätä tärkeänä sekä yliopiston että myös yliopistosairaaloiden näkökulmasta. Esim. kliinisten professorien tulee jo pelkästään opetuksen ja tutkimuksen lähtökohdista olla mukana kliinisessä työssä ja sen johtamisessa. Myös yliopistosairaaloiden näkökulmasta sivuvirat tuovat merkittävää korkeatasoista osaamista erikoissairaanhoidon tueksi, sekä

UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Itä-Suomen yliopisto

JOENSUU
Yliopistokatu 2
PL 111, 80101 Joensuu

KUOPIO
Yliopistonranta 1
PL 1627, 70211 Kuopio

uef.fi

toimivat myös rekrytointitekijänä. Erikoislääkärikoulutuksen koulutusvastuu on kliinisten alojen professoreilla, vaikka koulutus tapahtuu terveydenhuollon palvelujärjestelmissä. Sairaalan sivuvirat ovat edellytys hyvän vuoropuhelun turvaamiseksi ja sujuvan erikoislääkärikoulutuksen mahdollistamiseksi. Erikoislääkärikoulutuksen ja yliopiston sekä sairaaloiden yhteistyön merkitys on viimevuosina entisestään korostunut erikoislääkärikoulutuksen uudistuksen sekä erikoislääkärien koulutustarpeen kasvun myötä.
Yliopistoyhteys nykyisellään näkyy myös siinä, että kliinisessä lääketieteessä yliopiston myöntämä dosentuuri lasketaan ammatillisen pätevyyden osoitukseksi. Ylilääkärien virkojen saamisen edellytyksenä yliopistosairaaloissa on pääsääntöisesti ollut dosentin arvo, mikä on pitänyt yllä korkeatasoista tutkimukseen perustuvaa hoitoa.

TUTKIMUS
Sivuvirkaisten opettajien yhteistyössä yliopiston kanssa tekemän korkeatasoisen tutkimuksen merkitys osana palvelujärjestelmän kehittämistä on viimevuosina kasvanut, ja sen tuottavuus on myös elinkeinoelämän voimavara. Tutkimuksen resurssit on myös jatkossa turvattava, ja tutkimuksen on oltava osa palvelujärjestelmän toimintaa. Kliininen lääketiede muuttuu nopeassa tahdissa ja kliinikkojen on pystyttävä arvioimaan omaa toimintaansa tieteellisestä näkökulmasta – näin toimien voidaan muuttuvassa tilanteessa omaksua nopeasti uusia hoitokäytänteitä, potilaiden eduksi.

Kuopio 15.2.2021

Kunnioittavasti

Jussi Pihlajamäki
Dekaani, Terveystieteiden tiedekunta
Professori, kliininen ravitsemus
Itä-Suomen yliopisto
PL 1627
70211 Kuopio
puh: +358 50 3440187
Email: Jussi.Pihlajamaki@uef.fi